

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . 5.— „
četrt leta . . . 2.50 „
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišstvo Učiteljskega Tovarša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Anarhija.

Baronu Schwarzu in njegovi vladi danes kranjsko učiteljstvo ne more več zaupati! Zadnji dogodki so nam izpričali, da danes na Kranjskem ni oblasti, kjer bi dobilo učiteljstvo vsaj del pravičnosti. Kruta, tem krutejša je resničnost teh besed, če pomislimo, da postane žrtev teh razmer in da bo najhujše občutilo vse posledice — kranjsko ljudsko šolstvo. Edina instanca, ki ji sme učiteljstvo v tej zadevi vsaj deloma še zaupati je ministrstvo za nauk in bogočastje. Saj so poslanci S. L. S. oni, ki spravljajo korumpiranost do viška, da, saj so oni, ki so si z največjim pritiskom in nasiljem znali prilastiti še celo vlado za svoje nemoralno početje.

Protizakonitosti so danes na dnevnem redu, in žalostna resnica je, da ni pri nas več moči, ki bi ščitila zakon. Red in pravila so izgubila svojo veljavo. Žalostno je, a resnično, kar moramo poudarjati: Danes ni na Kranjskem razsodnega človeka, ki bi veroval v pravičnost in zakone, ali v objektivnost vlade, ki se ima po zakonih ravnati in jih ščititi. — Popolna anarhija je zavladala!

Mnenje nižjih oblasti nima pri višji instanci, kjer sede klerikalni in vladni prvaki, nikake veljave. To nam najlepše kaže pri učiteljskih imenovanjih zadnji čas. V Ljubljani je n. pr. deželni šolski svet (t. j. klerikalci s pomočjo vlade!) na menoma prezrl dva krat zaporedoma terno mestnega šolskega sveta vkljub temu, da je zaradi prvega protesta obč. sveta dobil od ministrstva ukor. To sta imenovanji Jegliča in Okorna.

Še lepše se je zgodilo, ko je deželni šol. svet pri imenovanju voditelja na III. m. š. v Ljubljani, takoj oddal Cepudrovo mesto na II. m. š., ne da bi ga razpisal. Dasi sme dež. šol. svet oddajati službe tudi ex off, vendar bi bila tu dolžnost vlade, da ščiti zakonito postopanje, ker tu je bil zavratni namen klerikalcev očividni. Pa kaj hoče to naši vladi, saj naši vladi ni do pravičnosti, ni do moralnosti. Ne gre tu za Smrdela, ampak značilno je, da je ravno Smrdel deležen te protizakonitosti! Ironija usode! Plačilo izdajstvu.

Kršenje pravice in avtonomne oblasti mestnega šol. sv. je tu očividno. Princip, ki vlada tu, je superlativ nemoralnosti: Če je okrajni šolski svet napreden, tedaj odda dež. šol. svet službo brez ozira na terno okr. šol. sveta ali pa kar ex off; če je pa okr. šol. svet klerikalen, tedaj sestavijo terno, ne oziraje se na kvalifikacijo, pod največjim pritiskom in le z ozirom na politiško prepričanje prosilčevu. Da se je preziralo bolj kvalifikovane in se nastavljal slabše kvalifikovane kompetente, o tem je na razpolago mnogo slučajev. Če so pa bili skoro primorani oddati mesto naprednemu učitelju, tedaj se je izzval nad njim najhujši uradni pritisk, da je bil učitelj skoro primorani vdati se. Poznamo pa tudi slučaje, ko se je učno mesto iznova razpisalo, da se je dobil klerikalni prosilec, samo da ni bilo potreba oddati mesta naprednemu učitelju.

In kaj je posledica takih nameščenj? Posledica tega je, da taki voditelji izvajajo na podrejenost učiteljstva uradni politiški pritisk.

Tako se je dogodil zadnji čas slučaj, da je klerikalni voditelj ob nameščenju ščuval učiteljico zoper svoje napredne kolege, je o njih sumničel, in to vse v pričo in v navzočnosti c. kr. okr. šol. nadzornika! „Gospodična, pa še to Vam svetujem, da se ogiblujete vseh anarhistov!“ Tako je ta voditelj delal med podrejenim učiteljstvom razdor, čeprav ima sicer skrbeti v smislu § 133. šol. in uč. reda za slogo med podrejenim učiteljstvom. In c. kr. nadzornik je bil poleg, in vse to slišal, samo da dobi stvar še ostudnejše lice javnega denunciantstva! — Der größte Schuft . . .

Nemalo smo se pa čudili, da neki c. kr. nadzornik ni popravil in pojasnil vesti, ko se mu je očitalo, da je v klerikalno-politiške namene zlorabil svojo uradno moč. Javno se mu je očitala ta zloraba njegove službe, in on bi bil že zaradi podrejenega učiteljstva dolžan doprinesiti dokaz neresnice, a ga ni in je stem priznal svoje dejanje. Korumpiranost režima in Schwarzove vlade se nam vidi tudi v tem oziru, če se spominjamo na deželnega predsednika Heina, ki je v takih slučajih zahteval vedno uradni popravek!

In naša vlada drži pri vsem tem početju roke križem, da, še več, ona direktno podpira to početje, kar je izpričal baron Schwarz s svojo izjavo: „Proti dr. Šušteršiču ne morem ničesar storiti!“ Korumpirana vlada je sklenila pobratimstvo z nasiljem! Skrajna demoralizacija pa odseva še iz tega, da vlada podpira nemoralno početje, da se pri nameščenju dosledno prezira kvalifikacija. To je edino pravo merilo, če bi hotela biti naša vlada pravična!

In kaj je sedaj naša dolžnost? Naša dolžnost je, da zberemo vse slične protizakonite in nemoralne slučaje. Zatorej jih nam vpošiljajte natančno popisane! Dolžnost „Zaveze“ je, da najodločnejše protestuje proti takemu početju na naučno ministrstvo in podpre svoj protest z golimi dejstvi! Istotako je pa tudi dolžnost „Zveze slovanskega učiteljstva“, da vložiti protest na naučno ministrstvo in se najodločnejše upre takemu nemoralnemu početju nad svojim člani. Da, še več! Naša dolžnost je, da se organizujemo po avstrijskem časopisju vseh narodnosti in seznanimo najširšo javnost s korupcijo, ki vlada nad učiteljstvom nekje — v Avstriji!

Zato bomo poskrbeli, da se potom časopisja razve po vsi monarhiji in tudi izven nje, kako lomijo na Kranjskem zakone, kako je klerikalni politik dr. Šušteršič pahnil deželnega predsednika Schwarz s stola pravičnosti in objektivnosti ter napravil iz zaščitnika zakonov in pravice — marioneto v svojih krutih rokah! Naj greta obsodba po vsem kulturnem — svetu! Komu v sramoto, pač ni težko reči.

Prihajajo žalostni časi. C. kr. nadzornik je politiški priganjač, v Dobrepoljah brusijo nože, na Grabnu v Ljubljani denuncirajo z anarhisti, službe oddajajo preko zakonitih določil pod roko, baron Schwarz — namestnik cesarjev — pa čepi pod mizo in brez moči in

volje gleda, kako se s klerikalnimi politiki in duhovniki na čelu zgrinja črna vojska, da z zakonolomstvom in krvjo uveljajo — moč nasilja!

Anarhija v polnem cvetju! Zato pa še enkrat: Slabiči, omahljivci, vohuni, neznačajneži — stran od nas, stran takoj, da bodo čiste in pripravljene naše vrste, da ne bo omahljivca v našem številu, ko se nam je boriti za čast, resnico in pravico!

Poglavje o samozavesti in ponosu slovenskega učiteljstva.

V kratkem se vrše po šolskih okrajih na Spod. Štajerskem okrajne učiteljske konference. Sedaj, ko je nastavljen za nemške šole v tem delu dežele poseben šolski nadzornik, nastane velepomembno vprašanje, katerega poslovnega jezika se poslužijo pri teh konferencah gg. šol. nadzorniki za slovenske šole. Ker je učiteljstvo teh šol z malo izjemami — kukavice nikjer ne zmanjka! — slovenskega mišljenja in narodno zavedno, in ker je vlada s tem, da je ločila oboje šole po nadzornikih in konferencah, podala takorekč že sama migljaj, kako bodi vbodoče, zato se iz tega lahko čisto logično zaključuje, da ima biti razpravni jezik pri okrajnih učit. konferencah za slovenske šole noben drug kakor slovenščina. To je in bodi naša enodušna zahteva, ki ne odstopimo od nje, dokler se ji v polnem obsegu ne ugodil!

Samoumevno bo med našimi gg. nadzorniki nekaj takih, ki ne bodo hoteli izlepa vgrizniti v to zanje kisló jabolko. Poudarjati bodo svojo odvisnost od vlade in da velja zanje nemščina kot uradni jezik. Toda nemščina ni po nobenem zakonu in paragrafu propisana kot razpravni jezik na okr. učit. konferencah. Učiteljstvo pri teh konferencah vobče tlačani za 3 K „žitnine“ — drugo se porabi za vožnjo — zakaj naj bi še povrh servilno klonilo svoj tilnik pred sv. Birokracijo, če se ta kapriceira, da je razpravni jezik nemščina? Na naši stanovski časti in našem ugledu je ležeče, da dvigne slovensko učiteljstvo v takem slučaju samozavestno in ponosno svoje glave ter zahteva to, kar mu gre. Konferenca je za učiteljstvo, ne za gg. nadzornike, in ker se nalagajo učiteljstvu za te konference mnogotere, čisto z velikimi duševnimi in gmotnimi žrtvami spojene dolžnosti, zato se naj zaveda tudi svojih pravice, ki mu jih ne more in ne sme nihče kratiti. Razpravni jezik naj določi večina!

Bratje, zavedajmo se moči, ki jo lahko pokažemo, če smo složni in edini! Če branimo pravice in veljavo slovenskega jezika, ravnamo s tem tudi po želji naroda, v čigar službi smo in ki nas plačuje. Z združenimi močmi dosežemo vse, končno še izboljšanje našega bednega gmotnega stanja — vzlic impertinentni gonji podlih klerikalcev zoper učiteljstvo. „Gospodarjevi“ in „Stražini“ pamfleti ne smrdijo

samo do neba, marveč smrdijo tudi ljudstvu ki ga klerikalci slepe. Vsaj nekaj prosvetljeni slojevi zaupajo učiteljstvu, ki se pošteno in s čistimi nameni trudi in ubija za blaginjo naroda, ipak mnogo več ko klerikalnim huj-skačem.

A povrnilo se k stvari! Že vnaprej — recimo v prihodnjem zborovanju ali o drugi priliki — naj se učiteljstvo tega ali onega okraja dogovori in določi modus, kako hoče na konferenci postopati. Najbolje bo kazalo, če stavi kak starejši tovariš, ki ima veljavo in vplivno besedo, predlog, da je razpravni jezik slovenščina. In ta predlog naj vsi navzoči enoglasno in enodušno podpirajo. Taki zahtevi se mora ugoditi, kar je tem lažje, ker so vsi gg. nadzorniki prav dobro zmožni slovenščine. Da to storimo, je naša sveta dolžnost, sicer se nam sme slovenska javnost smejeti v obraz, ker potem bi bili v pravem pomenu še manj ko Cankarjevi „Hlapci“. — Kar se pa tiče gg. nadzornikov, smejo biti uverjeni, da si z upoštevanjem naših upravičenih teženj pridobe le naša srca in zaupanje. Gospodje predsedniki okr. učiteljskih društev pa spravite to zadevo na dnevni red prihodnjega zborovanja!

O letošnjih okr. učit. konferencah se ima tudi izvršiti času primerna revizija ljudsko-šolskih učnih načrtov s posebnim ozirom na jezikovni, računski in prirodoslovski pouk. Tukaj bodi opozorjeno na tozadevni izborni članek, ki ga je prinesel „Narodni Dnevnik“ št. 109. z dne 17. maja 1910. Učiteljstvo in krajni šolski sveti imajo zakonito utemeljeno pravico, sedaj o reviziji prirediti učne načrte glede števila učnih ur in predmetov tako, da ne bo od birokratizma vsiljena nemščina še vnaprej obvezen predmet v slovenskih šolah ter odjedala učnih ur materinščini, kar je oboje protizakonito. Tretji odstavek člena XIX. drž. osn. zakona z dne 21. decembra leta 1867., drž. zak. št. 142. se glasi doslovno: „V deželah, v katerih stanuje več narodov, naj bodo javna učilišča tako urejena, da se bodo dali vsakemu teh narodov potrebni pripomočki za izobrazbo v svojem jeziku in da se ne bo nihče silil k učenju drugega deželnega jezika“.

V § 3. drž. šol. zakona z dne 14. maja 1869. so predmeti ljudske šole izrečno naštet, med njimi je imenovan tudi predmet „Učni jezik“ (na slovenskih šolah samoumevno slovenski, na nemških pa nemški učni jezik), ni pa med njimi imenovan predmet „Drugi deželni jezik“. Nemški jezik torej po zakonu ni noben učni predmet slovenske ljudske šole, ravnotako kakor slovenščina ni učni predmet za nemške šole. Namen ljudske šole tudi ni učenje tujih jezikov, temveč pravno-verska in narodno splošna izobrazba.

Da so tudi takozvane utrakvistične šole protizakonite, to je na pritožbo občine Jarenine razsodilo upravno sodišče s svojo razsodbo z dne 16. maja 1908., št. 5993/07. En del te razsodbe pravi, da je ljuska šola z ozirom na učni jezik celota; uvedba kakega drugega nega materinega jezika za učni jezik bi nasprotovala 1. celoti, 2. namenu ljudske šole in 3. gori imenovanemu XIX. členu državnega osnovnega zakona kakor tudi državnega šolskega zakonu in bi učenci ne dosegli učnega smotra.

Ker so utrakvistične šole nekaj sramoten madež in rakrana na našem narodnem telesu, zato bi bilo nujno potrebno z njimi pomesti, kar je celo lahka stvar. Opiraje se na gori omenjeno razsodbo upravnega sodišča, naj vložijo interese občin in krajni šolski sveti pritožbo zaradi nemškega učnega jezika potom inštanca in — zmagali bodo sigurno. Ker pa je učiteljstvo takih šol nezavedno in od njega ni pričakovati, da bi navedlo interesovane faktorje k temu koraku, naj prevzamejo to velevažno narodno misijo narodno-zavedni tovariši sosednih šol. V mnogih slučajih bi se nudila prilika za tak posel tudi pot. učiteljem družbe sv. Cirila in Metoda, oziroma njenim podružnicam.

Z ozirom na navedene zakonite določbe naj si torej slovensko učiteljstvo učne načrte prikroji tako, da se uči nemščina vbodoče kot neobvezen predmet, in sicer samo za one otroke, ki se njih starši v začetku šol. leta prijavijo za ta pouk; vrhutega pa nemščina ne sme odjedati učenih ur materinščini, kvečjemu kakemu manj važnemu predmetu. Ker pa so vsi predmeti več ali manj važni in za splošno naobrazbo, ki jo naj poda ljudska šola, neizogibno potrebni, zato bi kazalo par ur za nemščino kot neobvezen predmet dodati — (kjer je to vobče mogoče) — za te ure pa dotično učno osebo posebe nagraditi. Po kateri pravici naj bi se namreč slovenski učitelj ubijal z več predmeti in tlačnil več ur kakor njegov nemški kolega ob isti plači? — V doslej utrakvistične šole pa se — to spada tudi k reviziji učenih načrtov. — uvede za vse razrede slovenski učni jezik!

Za tako ureditev ni treba prositi nikogar za dovoljenje, a tudi ne imeti najmanj strahu pred morebitnim preganjanjem ali zasledovanjem „odzgoraj“. Učiteljstvo in krajni šolski sveti imajo za vse navedeno po zakonu dane in zanjamčene pravice; oboji pa si naj bodo v svesti dejstva, da morajo državni osnovni in državni ljudskošolski zakon izvrševati sami in da jih v tem ne sme nihče ovirati!

Naše šolske zahteve v proračunskem odseku.

Proračunski odsek je dovršil razpravo o proračunu naučnega ministrstva. Posl. Ploj je ponovno zahteval veljavnost izpitov in študij na zagrebški univerzi. Nato je zahteval ustanovitev slovenskih ljudskih šol v Istri, oziroma državne podpore za že obstoječe. Nemški nacionalc Marckhl je zopet ponavljal obrabljeno in stokrat ovrženo frazo, da manjkajo predpogoji za ustanovitev slovenske visoke šole. Posl. Once je izjavil, da bo obširno govoril o italijanskem vseučiliškem vprašanju, ko pride tozadavna zakonska osnova v razpravo po sprejetju proračuna. Upa, da bodo druge narodnosti Italijane podpirale pri tem vprašanju, kakor so se tudi Italijani že izrekli za ustanovitev njihovih vseučilišč. — Nemški liberalc D' Elvert je izjavil, da se Nemci ne protivijo vseučiliškim zahtevam drugih narodov iz kulturnih ozirov, marveč zato, ker se boje, da bi to škodovalo nemški narodnosti. — Posl. Vuković je zahteval ustanovitev navtične šole s hrvaškim učnim jezikom v Istri in uvedbo slovenskega jezika na obrtni šoli v Trstu.

Proračun je bil na to odobren. Slovenci smo pri tem odšli zopet — praznih rok. — Uresničenje naših šolskih zahtev je tako zopet odloženo za vsaj eno leto, ako ne več! Slovenci naj plačujejo davke in — čakajo!

Obrambni tečaj v Ljubljani.

Z veseljem opažamo v zadnjem času, kako si zanimanje in smisel za narodno-obrambno delo osvaja vedno širše kroge in vedno več pristavev po vsej naši domovini. Vsakogar mora ta pojav napolniti z radostjo in zadovoljstvom.

Da dobi to splošno razpoloženje tudi potrebno smer in potrebno vsebino, je sklenil manjšinski odsek akad. društva „Adrije“ v Pragi prirediti letos o priliki glavne skupščine C. M. družbe v Ljubljani obrambni tečaj. Ta obrambni tečaj bo pri nas prvi svoje vrste in bo izkušal izpolniti tiste vrzeli, ki jih danes še nahajamo v narodni obrambi.

Navdušenje za narodno stvar je danes pri nas skoro že vsesplošno; čutimo tudi nekako razpoloženje na boj z odvečnimi sovragi in tudi potrebno trdno zaupanje v zmago in boljše bodočnost našega malega naroda se je

že dostavilo. Toda to še ne zadostuje. Treba je iti še korak dalje. Treba je dognati, v koliko je to naše zaupanje v bodočnost naroda opravičeno, treba je dati bojnemu razpoloženju bojno polje, treba je navdušenje izrabiti, praktično udeležiti, kratko: treba je programa naši narodni obrambi za letošino in za bodočela leta!

Ti razlogi so privedli praški „manjšinski odsek“ do sklepa, prirediti obrambni tečaj.

Da preidejo misli in predlogi, ki se bodo razpravljali na tem tečaju, v najširše vrste, se bo vršil tečaj dva dni pred letošnjo slavnostno skupščino C. M. družbe v Ljubljani, in sicer dne 1. in 2. malega srpana. Nadejati se je, da poseti vsaj večina tistih, ki bodo zaradi skupščine in veselice prišli v Ljubljano, tudi pragmatično skupščino vseh slovenskih narodnih delavcev, namreč — obrambni tečaj.

Obravnavala se bodo samo vprašanja, ki se tičejo neposredno našega naroda, ki so za njega in baš v sedanji dobi največje važnosti. Tečaj bo resen in znanstven, kar je že razvidno iz točk njegovega dnevnega reda.

I. dan (1. mal. srpana) 1. dopoldne:

a) Pangermanizem in „Drang nach Süden“ (poroč. dr. Ryba iz Trsta).

b) Ljudsko štetje, uradno in zasebno (govori L. Brunčko).

2. popoldne:

c) Problem notranjega izseljevanja in priseljevanja; statistika; organizacija (razpravlja Janko Mačkovšek).

g) Organizacija naše gospodarske obrambe (referira dr. Gregor Žerjav).

II. dan (2. malega srpana) 1. dopoldne:

e) Manjšinsko šolstvo (poroč. L. v Brunčko).

f) Naš položaj ob narodni meji na Korškem (razpravlja potovalni učitelj C. M. družbe Ante Beg) in na Štajerskem (potov. učitelj C. M. družbe Ivan Prekoršek).

2. popoldne:

g) Narodni položaj na Gorenjskem in Kočevskem (govori Ante Beg).

h) Primorsko — Trst (podaja Ivan Marija Čok iz Trsta).

Zadnje točke programa nam bodo nudile jasno sliko, celotni pregled našega narodno-politiškega posestnega stanja v naših najbolj ogroženih pokrajinah. To bo naša bilanca, stvarna, resna, nepristranska in odkrita. Vsakemu predavanju bo sledila debata in zaradi stvari same je želeli, da se te udeležijo čim največ izkušenih narodnih boriteljev z vseh koncev in krajev naše domovine. Debata naj bo glavno, posamezna poročila bodo dala k njej le podnet.

Obrambni tečaj bo tisti forum, pred katerim se bodo razpravljale vse hibe in pomanjkljivosti naše narodne obrambe dosedaj in se bodo podajali predlogi, nasveti, načrti za našo narodno obrambo vbodoče. To velja za posamezne pokrajine in za vso Slovenijo sploh.

Stvarna, resna kritika ko dobro došla, ker je taka kritika vedno prvi korak k ozdravljenju razmer. Dnevna politika bo predmet debate le v toliko, v kolikor je to neizogibno. Obrambni tečaj bo političsko nepristranski, motril bo razmere izključno z narodnostnega vidika brez ozira na levo in desno.

Zato so vabljeni vse samoupravne korporacije (občine, šolski sveti itd.) iz obmejnih in ogroženih krajev, vsa resna obrambna in kulturna društva — sploh vse, kar se za narodno obrambo zanima. Spoznajmo se, priznajmo si neizprosno hibe in napake, pogledimo svoj položaj, začrtajmo si pot — in potem krepko naprej, na delo!

Pripomnja: Tečaj bo pristopen le tistim, ki so svojo udeležbo pravočasno prijavili in se izkažejo z vabilom. Kdor se torej misli tečaja udeležiti, naj se zgleda upravnistvu „Slov. Branika“ (Ljubljana, Tržaška cesta 33), ki mu na prijavo pošlje vabilo. — O tečaju se namerja izdati knjiga, ki bo obsegala referate in debato v izvlečku; kdor si jo misli naročiti, naj to prijavi istotam.

O enakopravnosti učiteljic in učiteljev.

Namen imam izpregovoriti par besed o pravicah, ki so nam občinskim tržaškim učiteljicam prikrajšane, o pravicah, ki se nam brez utemeljenosti odrekajo. Kdo nam jih odteguje, kdo odreka! Nihče drugi nego uprava naše šolske oblasti! In vendar so te pravice ničmanj ko vnebovpijoče, ako se zamaknemo

za trenutek v sistem dandanašnjosti, v velesilno organizacijo napredka, oziroma v vsestransko pretresujoče vprašanje, ki ima — liki čoln — dva različni nazivljajoča se konce: dolžnost — pravica, ali ki se — liki vihrajoč prapor — izraža z dvema ekspresivnima barvama; trud — plačilo.

Že samo razmotrivanje o tem pojmu se nam predočuje najnaravnejše in preprosto, da isti, kdor opravlja vestno svoje dolžnosti, sme z vso žilavostjo in brez vsakega obostavljanja podjarmiti svojemu delovanju in početju podrejene zahteve.

Ali ravnotako samo ob sebi umevno bi nam pač moralo biti tudi prepričanje, da nas v tem našem najnovejšem stremljenju podpró s prožno pripravljenostjo zlasti oni, ki jim smo po duhu v najbližjem sorodstvu. Mislim na naše tržaške tovariše. Toda dvomim, da utegne izpasti tako. Zdi se mi celo, da se ne varam; ako bomo učiteljice primorane trčiti ob odpor svojih — ob drugih prilikah sicer kavalirskih — tovarišev. Zdi se mi, da bi se nevoljno zganili celo flegmatiki in ravnodušneži, ako bi prevečevalo dvorano mestnega sveta ugodno reševanje naše ženske ravnopravnosti v plačilnem genru z našimi tovariši. Do teh pesimistiških odduškov me navaja misel, ki me vodi za nekaj let nazaj. Takrat smo se namreč sestale vse tržaške mestne učiteljice, italijanske in slovenske, ljudskošolske in meščanske, ter — sklicevaje se na utemeljene podatke — zahtevale enakopravnost z moškimi glede pokojnine in letne plače.

Dotične takratne enquete pa niso takozvane naše prvakinje najbrže niti dovoljno zabelile s primerno začimbo, drugače bi slavni magistrat storil pač kaj več nego je. Našemu izziva-jočemu toplemu objemu se je namreč odzval le shladnim pobožkanjem; namesto penzije in povišanja v bankovcih nas je potolažil le z odpravnino v slučaju poroke. Tedaj sem bila jaz še v učiteljskem razvoju in se nisem niti upala zganiti se, toda danes povem odkrito, da bi mi bila ljubša penasta ničla nego le plehek milodarek. Vendar, o tem bodi vsaj za danes — punetum! Hotela sem le povedati, da so se takratni naši kolegi veselili tistega magistratskega manevra z nami ter izjavili, da bi se bili protivili, ako bi se naše želje rešile priključitve.

Toda pristni kvas, za voljo katerega narašča naj pesimizem do tukajšnjih učiteljev, je ta, da ko so se nedavno — na pragu svoje šolske oblasti — oglasile Furlanke ter so njihove težnje prijekale do našega ozemlja, sem v pomenku z nekim tukajšnjim tovarišem zapazila znatno gubico nad nosom, ki mi je s hripavim sekundiranjem par stavkov razložila dokazovala, da bi onega dne — ko bi slavni magistrat izkušal ugoditi našemu finančialnem koprnjenju — ne zagostolel ravno slavonskega gaudium na našo žensko adresu.

In vendar ne zahtevamo nič takega, kar utegne škodovati našim učiteljem bodisi na materialnosti bodisi na ugledu. Saj naš vzklík po enakopravnosti ne vsebuje škodoželjnega nazadnjaštva, ki bi sunilo naše tovariše v ono kadletnega honorarja, v kateri se sukamo dosedaj me ženske; marveč se želimo pospeti za eno stepenico višje, da sežemo svojim kolegom do ramen, ker jim itak že v trudu... segamo preko brade. Kako ne? Oni poučujejo v jeziku, računstvu, zgodovini, risanju in t. d. No, in me ravnotako. — Da! Me smo baš toliko pragmatične ko naši kolegi in... ker spadamo k šibkemu, utrudljivemu in ženskemu spolu, zato imamo vrhu vsega vsak teden še po tri ure ročnega dela. Pa ne le, da imamo isti trud, imamo tudi iste šole, isto učenje pred svojimi službenimi leti.

Baš za voljo tega se nas ne sme paragonirati z drugimi uradnicami — železniškimi, sodiščnimi in poštnimi, ki imajo mnogo manjšo plačo ko njih moški kolegi. Postopanje njihovega kasirja je potemtakem docela opravičeno, pravilno in umestno. Točno ustanavljanje enakopravnosti je možno samo med takimi, ki si stojijo na enakem stališču razvoja in pomena. Izmed poštnih, železniških in namestniških uradnikov so neki, ki so več del svojega življenja prebili v učnih knjigah in ne posedujejo mature, marveč celo rigoroz. Tem vendar moramo privoščiti znatnejši zaslužek nego aspirantijam in oficiantinjam, ki lahko že v osemnaj-

stem letu z igračastim izpitom prestopijo udobni prag svojega urada.

Me torej ne pretiravamo in smemo z mirno vestjo zahtevati enakopravnost, ker v njeno doseg o značujemo enak trud in enako izžolvanje v primeri s svojimi kolegi. Me smo pač vse kaj drugega nego one venomer predse zroče manipulantinje iz zato jih smemo nadkriljevati tako, da se smemo postavljati svojim kolegom v oči-gled z baš onim cinizmom, ki ga me utegnemo zaslutiti v njihovi nejevolji. Razjasnila sem, da niso oni prav nič več od nas, ampak da celo manj delajo, ako se domislím tistih treh uric v ročnem delu. Ne umem tedaj, zakaj bi oni morali imeti večjo plačo in večjo stanarino! Čemu ta melatrophia pravice? In zakaj vendar, po katerem paragrafu in postavnem zakonu, po čigavem povelju in mišljenju? Ako smo ženske inferiorno bitje, ki zasluzi manjše prejemke, zakaj se pa nas obremenjuje z istim, oziroma večjim opravi-lom? — Kam se je vendar skrila zaželena doslednost, da se usoja spačena nezmisel tako gospodovalno vladati s svojim žezlom.

Toda to ravnanje ne sme trajati še dolgo dalje; ono mora naposled itak izpasti iz lastne osi kakor slehrna krivica. Slavni tržaški magistrat vendar ne bo zaostajal za šolsko oblastjo, ki so mu podrejene državne učiteljice, ter ne bo iskal i nadalje razloga, s katerim bi subjektivno ali objektivno omejil naše najnovejše načrte zakaj me imamo ista šolske leta, iste studije ko naši tovariši. In ako hrepenimo po nečem, činimo to le na podlagi nepreklicnih pravic, ne da bi priobčevale svojstev, s katerimi bi hotele součiteljcem škodovati.

Sicer nam v opravičevanje postavljajo naši tovariši marsikaj in med drugim neopravičene podatke, t. j. da potrebujejo denar za tobak in denar za pijačo; da jim je obleka dražja od naše, da morajo skrbeti za družinico oni, ki so poročeni. Navzlic temu hočem biti tako jezična in odgovoriti na vse to s soglasujočimi vzporednicami. Kar se tiče tožbe glede pijače, se mi vidi ravno tako neutemeljena, kakor bi bila moja, ako bi na naslov šolskega odseka zapisala celo jato deziderijev. Povedala bi seveda lahko tudi jaz, da srebam rada chartrenx in rozolij ter da se prav rada oblizujem s pomočjo krimskih in japonskih bonbončkov.

Pa kakor trde naši kolegi, da strastno radi kadijo in vohajo tobak, se smemo pač tudi me ovaditi, da nam izredno ugajajo mamljivo dišeče bosanske smodčice. In pa! Marsikatera tržaška učiteljica — kakor cenijo naši kolegi tobak in cigarete — cenijo kako drugo nazvadico, ki se ne da prebaviti brez srebrnega cvenka.

Da so moške obleke dražje? Da, dražje so, zato pa istočasno tem trajnejše. A kako je z nami v tem položaju? Hm! Dočim zadostujeta moškimi le dve opravi, moramo skrbeti ženske najmanj za štiri obleke vsakoletno, zlasti ker niso naše učilnice zakopane v hribih, marveč moramo paziti na eleganco in čednost celo ob delavnih.

Le zadnja točka, s katero si prizadevajo moški izpodviniti tarčo naših zahtev, se mi vidi uvaževanja vredna. In še ta le deloma. Tovariši trde, da se poročijo in nastopijo naknadno pred nepoznane izdatke in si torej vsaj s svojo prijetno plačico odstranjajo družinske skrbi. Hm! Lahko bi jim vzklíkile: Saj je čas, da za nekaj skrbite, drugače vas vaša plačica utegne napraviti še preobjestne. Saj nimate navade — kakor večina vaših slabše plačenih tovarišic — podpirati ostarelih in onemoglih roditeljev ali pa vzeti v svojo oskrbo izžolvanje ali vsaj oblačenje in obutev svojih mlajših bratcev in sestic! Zakaj, ako je kaj takih — svojim kolegijam v tem sličnih — je gotovo tako malo, da ne zasluži zaradi njih privilegija pred samostojno žensko vsa moška četa. Toda jaz nočem iskati dlake v jajcu, da bi z njo ščegetala razburljivo živce svojih tovarišev, marveč hočem celo uvaževati gori omenjeno zadnjo točko. Mislim namreč, naj slavni magistrat celo poviša mesečno plačo vsem onim tovarišem, ko dospo do spoznanja, da ne mogo živeti brez ženske, toda istodobno naj nas postavi na isto prijazno stališče, na katerem sede že sedaj naši učitelji; zavrti naj nas v kolo, v katerem udarja takt in tempo po izpolnjenih dolžnostih in prebitem trudu.

Enakopravnost moramo doseči, ker spada le-ta k našim pravicam, moramo, ker ona ni le kaprica našega službenega delovanja, marveč

gloriola, ki nas mora obsenčiti, da bomo delovale z večjo vnemo, da se potrudimo z jačjim zanosom, saj bi nas vzpodbujala že misel na doseženo zadoščenje.

Enakopravnost s svojimi kolegi zahtevamo, ker nam gre. In zato, ker nam gre, hočemo stopiti na isto tehtnico, na kateri tičijo že oni sami, da se z njimi dobrovoljno zaziblamo v sladki zavesti na toli pogrešajočo enakopravnost.

A na dobrovoljnost naših tovarišev nočem dalje razmišljati, da bi nam te skromne želje ne privoščili, marveč gojili napram nam neprijazno zavist. Ne, nočem jih več sumničiti kakega odpora, marveč hočem rajša upati na njih plemenitost in kolegialnost.

Trdno se organizirujemo naše italijanske tovarišice, in ker čujem, da jim italijanski mestni svetovalci gredo po večini na roko, upam, da se tudi naši slovenski poslanci zavamejo za nas, kadar se bo v municipijski dvorani razpravljalo o tem vprašanju. Zakaž ako nam slavni magistrat poveri enakopravnost vsaj v mesečni plači, ne naredi s tem prav zapravnikake žrtve, ampak podeli le del onih pravic, ki nam gredo!

Marica Gregoričeva.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca maja K 139.969.11.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/3. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Slavnim šolskim vodstvom.

Slovenska Šolska Matica je priredila novo, v umetniškem oziru mnogo lepšo izdajo "Spominskih listov" v barvah in v bolj priročni obliki na trdem papirju. Slavnim šolskim vodstvom priporoča odbor Slovenske šolske Matice, da si naroče ob sklepu šolskega leta te krasne "Spominske liste" v velikem številu ter s tem razbremeni Slovensko šolsko Matico, ki se ni ustrašila ogromnih stroškov za prireditve nove izdaje. Naročila sprejema Učiteljska tiskarna v Ljubljani, ki je pripravljena preskrbeti na željo tudi primerne okvirje. Pri večjih naročilih (nad 100 izvodov) plačuje poštino tiskarna. Cena posameznim izvodom je 20 vin.

Henrik Schreiner, Ljud. Pivko,
predsednik. tajnik.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj namerava zopet zborovati dne 3. julija t. l. V to svrhu prosim cenjene društvenike in društvenice, da se blagovolijo do 19. t. m. pri podpisnem oglasitvi s kakim aktualnim podavanjem ali da mu blagovolijo vsaj naznaniti, katero podavanje žele imeti na dnevnem redu. Vpošljejo naj se vprašanja za vprašalno skrinjico, razni nasveti itd., da bo mogoče sestaviti dnevni red, ki bo vsestransko ustrežal.

Franc Brinar,
predsednik.

Slovenjebistriško učit. društvo je poletelo dne 2. tm. v prijazne Poljčane; zborovanja se je udeležilo lepo število društvenikov. Predsednik Kokl pozdravlja v svojem nagovoru še posebno došle goste: gospo Španovo, ter tov. Dobnika iz Ponikve in tov. Černeja iz Griž.

Izmed dopisov omenja sledeče: zahvalna pisma dr. Bezjaka in nadzornika Schmoranzerja za častitke povodom imenovanj; dopis Prve češke glede učiteljskih zavarovanj. Soglasno se zatem odobri sklep predsednikov učit. društev v zadevi poslovnega jezika pri okr. učit. skupščini.

Delegatom k zborovanju "Zaveze" v Rudolfovem se izvolita gea Fani Novakova iz Poljčan in tovariš Anton Špan iz Slov. Bistrice.

Pri predlogih omenja tovariš Polanec majhno število učiteljskih abonementov pri Slov. Šolski Matici. Izmed 53 učiteljskih oseb okraja jih je vpisanih le 11, kar je pač sramotno.

Po zborovanju nas je povedel tov. Lud. Černej s skioptikom v štajersko Švico, prekrasne Solčavske planine. Jasne slike s primernim tolmačenjem našega priznanega šolnika so nudile navzočim izreden učinek. Za njegovo prijaznost ga je presrečno zahvalil društveni predsednik tov. Kokl.

Končno še budi izrečna zahvala tovarišu Svetlinu, ki je povabil zborovalce v svojo pri-

jazno gorico kakor tudi njegovi gospé soprogi za izborni postrežbo v gostilnici "Ob Boču."

Učit. društvo za slovengraški okraj je zborovalo dne 11. maja ob 4. popoldne v prijaznem Šmartinu p. Slovengradu.

Hudourni oblaki, votlo bobnenje in izza meglenih gorá svetlikajoči se bliski so nas spremljali namesto božajočega pomladanskega solnca, a v kljub temu je bila udeležba — častna. Da, da, stanovska zavest, čut do resnega dela, nesebična ljubezen do šole in domačega roda, v očigled današnjega položaja z elementarno silo prodirajoče spoznanje o pomenu in moči organizacije in njega udejstvovanje — niso bajke o današnjem učiteljstvu, o tistem učiteljstvu, na katerega bližnje iz zgolj političkih motivov brezsrčni nasprotnik oženj in žveplo — ampak so kremeniti stebri in trdna opora pri njegovem vzgojnem delu v šoli in med narodom, zanesljivo orožje v kruti borbi za — kruh.

Zato pa kvišku svoj prapor! Mogočno vihraj do najoddaljenejšega tovariša in ga vabi pod svoje okrilje, ulivaj mlačnemu v srce ljubezen, omahljivu pa pogum ter ostani vedno in povsod verna priča našega dela!

V tem smislu pozdravlja tudi tov. predsednik došle (posebno novopristopivša tovariša Šinigoja in Pavlina) ter izraža popolno zadoščenje nad obilno udeležbo.

Izmed dopisov je omeniti Zvezino okrožnico št. XVII. zadevajočo rabo slov. poslovnega jezika pri okr. učit. konferencah, čemur se ugodi. Tudi okrožnica št. XVIII — v kateri stopa prvič novi odbor pred nas — ter podaja svoje poročilo o delegacijskem zborovanju v Celju — se vzame z odobravanjem na vedenje. — Tudi okrožnici XIX., v kateri se prosi za vpošiljatev letošnjih (1910) članov društva kakor za njih denarni prispevek Zvezi po 1 K, se ugodi.

Nad vse zanimiva točka dnevnega reda je bila točka: Preuredba obstoječih učnih načrtov za ljudske šole. Tok misli je izprožil naš vrli tovariš Fran Vrečko in v obliki prostega razgovora so vrela na dan mnenja posameznikov, se izpodbijala, jasnila, utrjala, dokler se ni izkristalizovalo kleno zrno skupnega posvetovanja.

Končno se opozarja, da se zborovanje ne vrši 16. dne rožnika, ob 4. pop. v Slovengradu, ampak 19. dne rožnika, ob pol 11. predpoldne istotam. — Na gotovo snidenje!

A.

Goriško.

Predsedništvo deželnega društva za Goriško-Gradišansko nam naznanja, da ne more nakazovati denarnih podpor v pravnih stanovskih obrambnih tožbah, ako se ni že poprej izposlovalo predsedništvu dovoljenja za nastop morebitne tožbe ali za pričetek sodnega postopanja.

Opozarjamo torej na ta sklep občnega zbora vse one tovariše in tovarišice, ki morajo zaradi stanovskih žalitev v sedanjih resnih časih sodnijskim potom varovati in braniti učiteljsko čast. Takoj naj torej vsakdo resnično opiše vsako stanovsko žalitev društvenemu predsedništvu, da to po temeljitem preišljevanju določi nadaljno obrambno postopanje.

Poziv za pristup kao član u društvo "Učiteljski dom" v Lipiku.

Kupalište Lipik na svjetskom je glasu kao lječilište za bolesti: krvi, želudca, mjeurura, reumatizma, egzudata, išijasa, škrofuloznih i kužnih bolesti.

Kako ove bolesti na žalost svuda u velikoj mjeri vladaju, bit će sigurno i mnogo učiteljskih obitelji, koje od tih bolesti pošteđene nijesu.

Da se učiteljstvu pruži prilika u kupalištu Lipiku protiv spomenutih bolestima uz što neznatni trošak potražiti lijeka, zaključio je potpisani odbor u jednokatnici "Ankin Dvor" u Lipiku za učiteljstvo i njihove obiteljske članove osnovati dom, pod naslovom:

"Učiteljski dom".

Taj će dom imati 20 soba, i to 10 sa dva kreveta, a 10 sa jednim krevetom.

Učiteljski dom bit će počev od god. 1911. svake godine od 1. travnja do 31. listopada otvoren, a prema potrebi i cijele godine, pošto je g. 1906. podignuta uz velike troškove u skladu sa zahtjevima moderne bahneologije zimska kupališna zgrada, koja je cijele godine otvorena.

U razdoblju od 7 mjeseci po 30 osoba mjesečno, odnosno kroz cijelu godinu 360 osoba moći će na liječenje doći.

Troškovi, s kojima su izgradnja i kupnja toga doma, namještaja, posteljine i t. d. skupčani proračunani su na 50.000 K.

Da se namakne taj trošak potrebno je predložiti da 500 lica s prinosom od 50 K pristupe tom društvu kao članovi.

Prinosi su plativi:

1. Pri potpisu K 5—
2. Dne 1. srpnja 1910. " 11—25
3. " 1. rujna 1910. " 11—25
4. " 1. studenoga 1910. " 11—25
5. " 1. veljače 1911. " 11—25

sve bez kamata.

U slučaju, da budu troškovi oko osnutka doma veći, to će se nužna glavnica bilo većim brojem dionica ili povećanjem dioničkoga uložka namaknuti.

Svaki član dužan je iznos od 50 K točno na ustanovljeni rok uplatiti. Za uplate jamči svojom nekretnom imovinom. Za slučaj zakašnjenja isplate kojega obroka obvezuje se plaćati od dospjelog iznosa 6% zateznih kamata, te za slučaj event. utuženja podvrgava se sudbenosti kr. kot. suda u Pakracu, u čijem je području "Učiteljski dom" u Lipiku.

Upiše li se više od 500 članova, tad će se ona svota upotriebiti za proširenje "Doma".

Prava i pogodnosti člana.

- a) Član postaje suvlastnik "Doma".
- b) Uživati mjesec dana besplatno sobu, kad dodje na red.
- c) Uživati će popust od lječilišne glazbene pristojbe i kupke.
- d) Imati će lječnika na raspolaganje kroz mjesec dana uz 20% popusta od obične takse.
- e) Uživati će 15% popusta na ljekarijama.

f) U neposredni blizini "Doma" otvoriti će se isključivo za osobe smještene u "Učiteljski dom" restauracija, u kojoj je osigurana potpuna opskrba, zajutak, obed i večera uz dnevnu pristojbu od 2 K.

Članovi, koji neće za sebe i svoju porodicu, trebati stana, ovlaštene su svoju sobu sa s njome, skopčanim pogodnostima iznajmiti, a za iznajmljenje voditi će brigu uprava "Učit. doma".

Za podvorbu, pranje rubenine, uzdržavanje zgrade i inventara dužan će biti svaki član plaćati dnevno 40 fil. za vrijeme njegovog boravka u "Domu".

Prispodobimo li trošak kupališnog gosta za trideset dnevni boravak u Lipiku za 2 osobe s troškom člana "Učit. doma" pokazuje se slijedeće prištednje:

Trošak.	Ne član	Član
Soba za 2 osobe 30 dana dnevno	90	—
po 3 K	40	32
Lječilički honorar za 2 osobe	32	32
Glazbena pristojba po 16 K	90	63
60 kupaka po 150 fil.	168	120
Opskrba za 2 osobe najmanje 280 od osobe	420	247
Ukupno	247	

Prištednje 173 K

Nebude li član svoju sobu za sebe ili svoju obitelj trebao, moći će ju sa s njom spojenim pogodnostima uz najmanju najamninu od 2 K 40 fil. dnevno iznajmiti, što kroz 30 dana čini 72 K, dakle za 22 K više nego li je sam prinos.

Obzirom na veoma koristnu svrhu ovoga pothvata, poziva se p. n. Vaše godspodstvo, da izvolite ovome društvu pristupiti kao član u kojem događaju molimo priležuću pristupnicu točno ispuniti i pred dva svjedoka potpisati, te skupa sa 5 K pristupnine najdulje do 30. rujna t. g. poslati na g. Milu Jurkovića ravnajućega učitelja u Pakracu.

U Lipiku, dne 14. svibnja 1910.

Upravni odbor hrv. učiteljskoga društva kotara pakručkoga u Lipiku:

Josip Marić, Mile Jurković,
predsjednik. potpredsjednik.

Martin Kolar,
tajnik.

Josip Stević, Ivka Kramar,
Jakov Mekić,
odbornici.

Pripomena.

1. Dom je sagrađen prema najmodernijim zahtjevima. U njemu je uvedeno acetilinsko svjetlo, a udaljeno od same kupke 100 m.

2. Pokuštvo je posve dobro.

3. Kada se sakupi dovoljan broj članova, koji su uplatili upisninu, sazvat će se prva glavna skupština, koja će izabrati def. odbor, koji će izraditi pravila i "Dom" privesti svrsi svojjoj.

4. Sav novac uložiti će se kod "Učit. štedne i predugamne zadruge u Zagrebu" pod naslovom "Učiteljski dom u Lipiku", a uložnica biti će vinkulirana onamo, da se novac neće vlastniku nekretnina platiti prije, nego li bude molba za gruntovni prenos nekretnina predana. Ne bi li se društvo moglo u život privesti to će se novac članovima do konca siječnja g. 1912. povratiti.

5. Prema tomu neka članovi pristupninu šalju na Milu Jurkovića Pakrac, a ostali novac "Učit. zadruzi" u Zagrebu.

6. Usljed toga otvara se rok subskripcije do 30. rujna 1910, pa se g. g. učitelji, učiteljice, profesori, službujući te "umirovljeni iz Hrv., Slav., Dalmacije, Bosne i Hercegovine i ostalih slavenskih zemalja, i prijatelji učiteljstva, koji žele društvu pristupiti, umoljavaju, da se glede pristupnice i informacija obrate na g. Milu Jurkovića, ravnajućega učitelja u Pakracu.

7. Švatko, tko boluje na želudcu reumatizmu disalima, na bolesti krvi i kože itd., može bez novaca doći do gotovo besplatnog liječenja za se i svoje nasljednike dok je živ.

Očitovanje.

Ovime očitujem, odnosno obvezujem se u svojem hotelu "Lifkay" članovima "Hrv. učiteljskoga doma u Lipiku, davati cijelu opskrbu uz oštetu od dvije krune dnevno od osobe.

Ta opskrba sastojati će iz:

1. Zajutarka: ruski čaj sa rumom, bijelu kavu ili čašu mlijeka sa jednim kruhom.
2. Objeda: Juha, pečenje po izboru sa povrćem ili ukuhanim voćem, tjestenina po izboru.
3. Večere: jedno meso po izboru po jesti veniku.

U Lipiku, 30. srpnja 1909.

János Dimb.

Očitovanje.

Kojim očitujem, da sam pripravan učiteljima članovima "Učiteljskoga doma" u Lipiku davati ljekove na temelju liječničkih prepisa sa 15 posto popusta izuzev specialitete i bandaže.

Valler Žiga.

Očitovanje.

Kojim očitujemo, da ćemo učitelje odnosno članove "Učiteljskoga doma" u Lipiku liječiti za 20% popusta od običajne pristojbe. Dr. Breitwieser. Dr. J. Nenadović. Dr. Hermann. Dr. Szemerey. Dr. Marschalko Tamás.

* Kupališno ravnateljstvo daje učiteljstvu 50 posto popusta na kupki i pristojbi u koju svrhu imade odbor opširno očitovanje u ruci.

Podpredsjednik:
Mile Jurković.

Srednješolski vestnik.

**** Na c. kr. moškem učiteljském v Gorici** (v S. Gregoričevem Domu) bo vpisovanje novih gojencev za prvi tečaj za šolsko leto 1910/11 dne 28. junija (v torek) od 3.—6. popoldne, dne 29. junija (v sredo) od 9.—12. dopoldne, ter dne 3. julija (v nedeljo) od 9.—12. dopoldne. — Pri zglastitvi se je treba izkazati: 1. z rojstnim listom; 2. z zadnjim šolskim izpričevalom; 3. z uradno-zdravniškim izpričevalom o telesni čvrstosti. — Sprejemni izpiti za prvitečaj se prično v ponedeljek, dne 4. julija, ob 8. uri zjutraj. — Ako bo na podlagi teh sprejemnih izpitov doseženo dovoljno število prvoletnikov, se ob pričetku prihodnjega šolskega leta (dne 9. septembra 1910) nove zglastitve za prvi tečaj ne bodo upoštevale. — Prijave za vstop v kak višji tečaj se bodo sprejemale dne 9. in 10. septembra 1910, vsakokrat od 9.—12. ure dopoldne.

**** Aprobirani slovenski učni knjigi.** Vlada je aprobirala knjigi: Matek Blaž in Zupančič Jakob: "Aritmetika za 6., 7. in 8. gimnaz. razred" ter Novak: "Slovenska stenografija, prvi del: korespondenčno pismo" za slov. utrakvistične in sorodne šolske zavode. Prva knjiga stane 2 K 20 v, vezana 2 K 80 v, druga 3 K.

**** Dijaški tamburaški zbor** je priredil v soboto na vrtu "Pri jenu" v Gorici zabaven večer, ki je uspel v vsakem oziru zadovoljivo. Nabralo se je obilo občinstva, ki je z zanimanjem poslušalo vse točke vzboreda, ki so ga izvajali tamburaši in pevci tako, da so želi pohvalo. Na vzporedju je bilo 11 točk. Dijaki so izvršili svojo nalogo prav dobro: vsa čast tamburaškemu zboru in pevcem. Bil je lep zabaven večer. Pripominjamo, da je čisti dobiček namenjen "Dijaški kuhinji" in družbi C. in M. Hvala taki mladini, ki se spominja ob taki priliki naše družbe ter podpore vrednih dijakov!

Književnost in umetnost.

Masarykova številka "Omladine". Izšla je skupno 1. in 2. številka "Omladine", glasilo narodno-radikalnega dijaštva, posvečena češkemu vseučiliškemu profesorju in učenjaku T. G. Masaryku, ki je letos praznoval šestdesetletnico rojstva. Vsebinske številke je zanimiva in obsega sledeče članke: Radovan Krivic: Jubilej. — Dr. Ivan Lah: Masaryk in narodnostna filozofija. — Dr. Ivan Lah: Konkretna logika. — Dr. Bogomil Vošnjak: Masaryk sociolog in Slovan. — Radovan Krivic: Življenjski nagovori prof. T. G. Masaryka. — Aforizmi. — Masarykovi najglavnejši spisi. — Vsem onim, ki se zanimajo za nauke velikega slovenskega humanista Masaryka, to številko pripravljamo. Pridejaja je tudi dobro uspela umetniška slika Masarykova. Naroča se pri upravnistvu "Omladine" v Ljubljani. Cena 1 K.

Razpis literarnih nagrad. V povzdigo slovenske beletristike razpisujemo na predlog uredništva "Ljubljanskega Zvona" tri častne nagrade za tri najboljše pripovedne spise.

1. nagrada znaša 200 kron za najboljši pripovedni spis, ki obsega najmanj tri tiskane pole:

2. nagrada znaša 150 kron za pripovedni spis, ki obsega najmanj dve tiskani poli, in

3. nagrada znaša 100 K za pripovedni spis, ki obsega najmanj eno tiskano polo "Zvone oblike".

Celotni rokopiši naj se pošljejo do 1. novembra tekočega leta uredništvu "Ljubljanskega Zvona" z izrečno pripombo, da so konkurenčni spisi.

Glede snovi imajo pisatelji svobodne roke, vendar ima zgodovinska povest za prvo nagrado prednost. Delo se bo presojalo z zgolj umetniškega stališča. Pisatelj čigar povest ali novela dobi eno izmed razpisanih nagrad in čigar spis se natisne v „Ljubljanskem Zvonu“, prejme vrhutega še običajni sotrudniški honorar. Isti pisatelj more dobiti le eno nagrado. Pisatelji naj se ne podpisujejo na svojem rokopisu, ampak naj priložijo svoja imena v zaprtem kuvertu, na katerem bodi zabeležen naslov dotičnega spisa.

Spise bo presojala posebna za ta slučaj izbrana jury.

V Ljubljani, dne 1. junija 1910.
Za upravni odbor „Narodne tiskarne“

Dr. Ivan Tavčar,
predsednik.

Zvonček objavlja v 6. letošnji številki to-le vsebino: 1. Za morjem. Jos. V. Andot, Pesem. — 2. Strugar Pavel Pavlovič. Teodor Stom. — Fr. Ločnikar. Povest. (Konec). — 3. Babica moja. V. Vošnjak. Pesem s podobo. — 4. V Ragov log! Bogumil Gorenjko. Pesem. — 5. Legenda o pajku. K. Andrejev. — 6. Kdo gre z mano? Fran Žgur. Pesem. — 7. Svetovnoznana Postonjska jama. Andr. Perko. Popis s podobami. — 8. Strto hrepenje. Makso Smole. Pesem. — 9. Klepetavi Miček. Mara Gregoričeva. Igrica. — 10. Bahaški modriž. K. Andrejev. Bajka. — 11. Dedkova stava. Bogumil Gorenjko. Pesem. — 12. Pouk in zabava. — Zastavica v podobah. — Rešitev zastavice v peti številki. — Ali Indijanci res izumirajo? — Največji gozd. — Najvišja gora na jugu ekvatorja. — Kako se nekatere živali množijo? — Količek gospoda Doropoljskega. — Priporočamo!

Politiški pregled.

* **Jezikovno vprašanje v Avstriji.** Parlamentarna komisija češkega kluba je sklenila z vsemi proti glasovom čeških republikancev, da stopi v pogajanja toliko glede formalne, kolikor tudi meritorne strani predloga češkega agrarca Bukvaja, naj bi se jezikovno vprašanje rešilo s pomočjo okvirnega zakona za vso Avstrijo. V to svrhu se v prihodnjih dneh sestanejo načelniki klubov in pripravijo gotove predloge za parlamentarno komisijo češkega Svaza. — Češki socialni demokratje vložijo poseben predlog.

** **Reforma zakonskega prava.** V poslanski zbornici vložil posl. Mühlwert nujni predlog za reformo zakonskega prava, zlasti §§ 68. in 111. Predlog bo zahteval uvedbo razporeke.

* **Število izseljencev.** Leta 1903. se je po uradnih poročilih iz Avstrije izselilo v tujino 102.316 oseb, l. 1905. že 125.723, leto pozneje 136.354 in leta 1907. že 177.354. Recimo, da vsakrteri izseljenec nese s seboj 400 kron, se zmanjša na leto ljudsko imetje za okroglih 60 milijonov kron.

* **Splošni avstrijski katoliški shod,** ki se je imel vršiti meseca septembra v Inostu, je odpovedan. Vzrok leži v političnih razmerah na Tirolskem, kjer si hudo nasprotujeta krščansko-socialna in staro-konservativna stranka.

* **Protestanti — razburjeni proti papežu.** Med nemškimi protestanti je zavladalo veliko razburjenje, ker je papež izdal encikliko, v kateri proslavlja sv. Karla Boromejskega kakor boritelja proti protestantizmu. Ves nemški liberalni in protestantovski tisk protestira proti temu. „Köln. Ztg.“ n. pr. piše: „Dokler zahteva sv. Stolica od ostalih veroizpovedanj spoštovanja in obzirnosti napram katoliški veri, dotlej ona ne bi smela na tak brezobziren in nelep način napadati drugih verstev. Protestanti vsega sveta si zapomnijo ta najnovejši napad sv. Stolice“.

* **Kralj z glasovalno pravico za državni zbor** je belgijski kralj. Tudi za letošnje volitve je bil vpisan v volilni imenik in je imel tri glase. A kralj se je odrekel volilni pravici, dasi predpisuje zakon volilno obveznost. A on se sklicuje, da je to že stara praksa njegovih prednikov.

Obrambni vestnik.

Iz obrambnega odseka. Zbiramo podatke o krivicah, ki se gode dandanes kranjskemu učitelstvu. Prosimo, da se nam vsak slučaj natančno opiše. Preziranje pri kompetencah, krivično preganjanje in zapostavljanje in sploh o klerikalnih nasilstvih naj se nam prav natančno sporoča. Naznanijo naj se nam tudi krivične protekcije, ki jih deli klerikalna strahovlada klerikalnemu učitelstvu. Krivice, ki se gode vzornemu učitelju-voditelju iz najbližje ljubljanske okolice, kriče do neba. Vsi podatki naj se pošljejo na upravnništvo „Učit. Tovarisa“ v Ljubljano z opazko: za obrambni odsek.

Iz Tržaške okolice nam pišejo: V 23. števil. lista „Zarje“, ki se usiljuje med Slovence v Trstu, čitamo dopis od Sv. Ivana, v katerem dopisuje dopisnik, kako je neki A. Ž. iz Boljuna hotel umoriti pred dvema letoma v Idriji v družbi z nekim drugim dijakom kega profesorja, a sedaj da je ukradel svojemu gospodarju 4200 K. Take pikantnosti pripušamo radi temu listu, ki misli, da si s tem dela reklamo kakor tržaški židovski „Piccolo“, a je druga zadeva, ki nam je potisnila pero v roko. Dopisnik piše: „G. urednik, sporočati Vam moram spet nov vzgled, kakke kamplece vzgaja današnja vedno bolj svobodomiselnja šola“ in na drugem mestu: „Ta pokvarjeni fantek, lep sad svobodne šole...“ To so besede, ki jih ne moremo prezreti in zato vprašamo dopisnika, katere svobodomiselnje šole je obiskoval „ta pokvarjeni fantek“, da bomo vedeli, katere svobodne šole lepi sad je? Vemo, da ostane dopisnik dolžan odgovor na to vprašanje, zato mu povemo mi, da je obiskoval ljudsko šolo v Boljuncu, iz te prestopil v državni gimnazij v Pazinu, kjer je dovršil pet razredov in od tam prestopil v mestno realno v Idriji, kj-r je bil še pred enim letom. — Da bi bila boljunska ljudska šola svobodomiselnja, ni mogoče po obstoječem državnem zakonu, ki nima druge napake nego to, da je iztrgal ljudsko šolo iz rok onih, ki bi jo najraje zatrl v najkrajšem času. Sicer se ne bomo o tem prepirali, ker je dopisnik obiskoval enako ljudsko šolo, in če bi se hoteli posluževati njegove logike, bi mu lahko rekli, da je tudi on enak „pokvarjeni fantek“. — Od ostalih dveh šol pride v poštev le državni gimnazij v Pazinu, ker v Idriji je bil že toliko pokvarjen — kakor trdi „Zarja“ — da je hotel umoriti profesorja, dasi v Idriji ničesar ne vedo o tem. Še ni leto od tega, kar je ravno isti list hvalil ravnatelja državnega gimnazija v Pazinu, a sedaj mislimo, da se bo g. ravnatelj pošteno zahvalil, ko zve, da se na gimnaziju, ki ga on vodi, vzgajajo sami morilci in tatovi. — Vemo, da imajo na vzgojo otrok še večji vpliv starši, ker se da seme, ki se ga vseje v domači družini, le redkokdaj poruvti in zatreti po drugih vplivih. Kako bi lahko vrgli to nazaj na-stranko, ki jo zastopa navedeni list, ker je oče tega fantka pripadnik iste stranke ter je bil blagajnik katoliškega izobraževalnega društva, a mati je najbolj goreča Marijina hči. Povedali bi lahko še marsikaj, a nečemo žaliti, ker so ubogi starši že dovolj užaljeni, a po logiki dopisnikov bi lahko pisali: „G. urednik, sporočati Vam moramo nov vzgled, kakke kamplece vzgajajo člani današnjih krščanskih-katoliških društev!“ — Sicer smo pa brezpomembni „Zarji“ izkazali že preveč časti!

„Slovenec“ — za danes. Iz Trsta nam pišejo: V Trstu imamo tri deželne šolske nadzornike in tri okrajne šolske nadzornike. To menda uredništvu „Slovenca“ ne zadostuje: aspirira brzkone na mesto nadnadzornika. Drugače ne bi si mogli razložiti dejstva, da v slednjem času vtika svoj nos celo v uradno delovanje tržaškega učitelstva. Uredništvo „Slovenca“ naj malo potrpi, odgovor dobi tak in brzkone od take strani, kakor in odkoder si ga menda ne pričakuje. Učitelji svobodnega tržaškega mesta niso in ne bodo nikoli „hlapci“, to se bo urednikom pri „Slovenec“ kmalu zablišnilo v možganih!

Kranjske vesti.

—r— **Kako plačujejo klerikalci neznačajnost** političnega prepričanja v Ljubljani, nam dokazuje zadnje imenovanje v deželnem šolskem svetu. Učitelj g. Cepuder je postal nadučitelj na III. mestni ljudski šoli, stalni suplent Anton Smerdelj pa je prišel na Cepudrovo mesto na II. mestno ljudsko šolo. Ni nam mar kritikovati njiju kvalifikacije; morda je celo opravičen ta avanzma. Ali vsiljujejo se nam vprašanja: Če ni to plod korupcije, zakaj sta pa postala ta dva moča klerikalca, pa če sta postala klerikalca zaradi protekcije, potem je tak korak za njiju nečasten, prav zaradi tega, ker sta vzgojitelja—učitelja, zakaj postala sta izdajalca svojega lastnega stanu z namenom, da okoristita sebe za hrbtom svojih tovarišev. To pa nam tudi dokazuje moralo klerikalne stranke in pa kako neodkritosrčne so bile besede tovarnarja Polaka na ustanovnem shodu, ko je podil iz klerikalnega tabora klerikalce, ki so prišli v klerikalni tabor iz — dobičkarstva. — Tako piše dobesedno „Rdeči Prapor“. In res je tako!

—r— **Škandalozne šolske razmere v Banjiloki.** Poročajo nam: Videl sem že veliko zanemarjenih šol, a tako škandaloznih razmer kakor so v Banjiloki ni menda nikjer na Kranjskem. Ko prideš v to oddaljeno selo — v kranjsko Sibirijo — se nehoče vprašati, je li ta šola mrtvašnica ali kaznilnica. Vidiš par zamreženih oken in raztrgan žleb — vse drugo pa vidiš v strmi rebri kakor ostanki starodavnega gradu. Gotovo so imeli pri napravi te impozantne stavbe same kleti v načrtih in drugega imena tudi ne zaslužijo te zaduhle podzemeljske jame. Človeku kar sapa zastaja od samega smradu. Trhljena zastarela okna, deloma zabita, deloma s starim železjem pritrjena, vrata v razsulu, tla pa s pleshom obita in z apnom betonirana. Če ponoči sede zraven tebe mala miška ali sivdaka podgana in te

zvedavo ogleduje liki jesenska taščica, ni to nič posebnega. Klopi so že zdavnaj odpovedale svojo službo, in otroci so že navajeni komičnih prizorov, da ta ali oni nepričakovano sfrči na tla, na stopnicah je pa najbolj varen oni, ki se po zadnjem delu telesa spušča navzdol. Menda je to dobro za nadučiteljeve otročiče, da si, trkljaje se po teh „lojtrah“, kosti trde in kožo rdeče, če se pa kateri ubije, no, kaj za to, en človek manj na svetu, druge nesreče ne bo. Saj je samo učitelj in njegova rodbina — psi za plotom. — Peči se podirajo na vseh koncih in skoro bo moral nadučitelj z družino kakor cigani na gmajno. O kaki snagi ne more biti govora. Najbolj se zrači pozimi, ko burja okna odnaša. Kako se počiva pri napol zaprtih oknih, o tem bi vedel povedati nadučitelj Potokar, ki bo čutil vse svoje življenje posledice revmatizma. Občinski špital, to bi bil najumestnejši napis tem okuženim in razpadlim lokalom. Najhujše gorje pa je, da šola vođe nima. Edini vodnjak, ki je bil na razpolago, se je zasmradil z vaško gnojnico, in tako mora nadučitelj po hišah za kuho strešnico berati. Take razmere tirajo človeka naravnost v obup. Že leta in leta trka in prosi občina za prezidavo šole, a zaman. Zakaj šolska oblast zadevo ovira, je ljudem nerazumljiva uganka. Učitelj je res večni trpin, uboga brezpravna para, kinima zanj srca nihče več na svetu. — Semkaj naj bi ekskortirali klerikalno večino dež. šol. sveta s Schwarzem na čelu in tiste drž. poslanca, ki brzojavljajo o psu za plotom! Tu bi spoznali, kako nekrščanska, sirova in podivjana je njihova lastna strast in maščevalnost. Sram jih bodi vse skupaj od Schwarzja tja do brezpomembnega „značaja“ Ravnikarja! — Tovarišu Potokarju pa naše globoko občudovanje, da tako moško prenaša te silne inkvizitorske muke! Ubogi njegovi nedolžni otroci! Njih nezasuženo trpljenje naj se maščuje na brezdušnih tiranih in njihovem zaščitniku! Prokletstvo jim!

Štajerske vesti.

—š— **Okrajni šolski svet celjski** je imel 31. maja t. l. redno mesečno sejo, v kateri je vzel na znanje razne tekoče zadeve; podelil učiteljici ženskih ročnih del v Vojniku, gospé Matildi Tramschegovi, štiritedenski dopust; odobril, da se je gđ. Hilda Sadnikova še nadalje nastavila kot suplentinja v Št. Pavlu; priporočal neko prošnjo za priznanje starostne doklade; sklepal o nakupu neke parcele pri šolskem stavišču v Žalcu; ukrenil glede pokritja naknadnih kleparskih del pri Novi cerkvi; obravnaval disciplinarne zadeve ter odobril več letnih računov krajnih šolskih zakladov.

Goriške vesti.

—g— **II. roditeljski sestanek v Komnu.** V nedeljo, dne 29. maja, se je tukaj vršil drugi roditeljski sestanek po že napovedanem programu. — Takoj po poldanski službi božji se je snidlo v šolskem poslopju nad 70 roditeljev, ki so željno pričakovali predavanja. Pa prišlo bi jih gotovo več, ako bi se ne bil vršil istočasno pogreb, ki se ga je udeležilo mnogo naroda. — Šolski voditelj A. Leban pozdravi navzoče, osobito g. okr. sodnika predstojnika Dominka in g. drž. poslanca Al. Štreklja ter napove vzpored sestanka. Na to je govoril učitelj J. Štrukelj — namesto odstopivšega zdravnika dr. Reje — o alkoholu z ozirom na mladino. Navzoči so pazljivo poslušali predavanje in se v globili v ta predmet. Potem je šol. vod. A. Leban predaval o lažnivi mladini. — Obe predavanji sta zbudili splošno priznanje. — Po predavanju je imel šolski voditelj sklepni govor in je navduševal navzoče za roditeljske sestanke. — Ljudstvo je bilo z roditeljskim sestankom zadovoljno. Dosežen je bil vobče dober namen. Vse je bilo veselo tega sestanka. Učiteljstvo si je v svesti svojega dobrega uspeha, Roditelji pa so spoznali, kako dobro skrbi učiteljstvo za mladino. Če skrbimo, da izgojimo lepa drevesa in izredimo lepo živino, tem večja naša skrb je, da odgojimo svojo mladino dobro in prav, da bo imel naš narod nad njo veselje. Da dosežemo ta namen, je umestno, da bomo imeli v bodoče večkrat take sestanke, zakaj roditeljski sestanki so velikega pomena, ker se na njih govori o vzgoji sploh, da dobé roditelji o nji prave pojme. S—a.

Splošni vestnik.

Na naš zadnji uvodni članek nam dohajajo priznanja z vseh strani. To je pač dokaz, da smo govorili vsem iz srca. Čujemo, da ga je pohvalil tudi neki — Slomškar!

Dr. Pegan in „Domoljub“. Pri sobotni razpravi proti „Slovenskemu Domu“ pred ljubljansko poroto je prišel razgovor tudi na klerikalno časniško smetišče „Domoljub“. Ob tej priliki se je klerikalni general in dež. odbornik dr. Pegan izrazil o pisanju tega lističa sledeče: „Priznam, da je tako pisanje nedostojno, da je to le leksikon psovanja.“ — kaj neki poreče sedaj duhovnik dr. Žitnik, urednik tega „leksikona psovanja“?!

Alli res ne gre pri Slovencih brez bobna? Požrtvovalne dame, ki nam pripravljajo veliko veselico ob priliki glavne skupščine in 25 jubileja naše družbe sv. Cirila in Metoda dne 3. julija, so v skrbah, da brez bobne reklame ne bo velike udeležbe. Mi pa, ki poznamo zlata srca prijateljic in prijateljev naše ljubljene reševalke, smo brez bojazni. Toliko se bo že poskrbelo, da prodre v slehрно vas naš glas, da se zbira dne 3. julija v Ljubljani vse, kar resnično narodno čuti. Pripravljalni odbor pa bo zopet storil vse, da bodo obiskovalci velike ljudske veselice očarani, da se bodo še v poznih letih z veseljem in ponosom spominjali, da so tudi prisostvovali narodnemu slavu, kakršnega najbrž niti Ljubljana še ni videla. Nemško časopisje je bobnalo tedne in tedne, da je ganilo par tisoč Nemcev k 30-letnici „Schulvereina.“ Ravno v tem pa se hočemo Slovenci razlikovati. Na našo jubilejsko slavnost prihitijo dne 3. julija nepregledne množice iz vseh slov. pokrajin, ne zaradi reklame, temveč iz ljubezni do svete narodne stvari, v proslavo zaslužni družbi-rešiteljici.

Listnica uredništva.

K. F. v V. L.: Hvala! Porabimo! — L. S. v Sv.: Prejeli smo, a potrpeti morate, ker zahteva mnogo prostora in je tudi drago!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

St. 1227. Kranjsko. 1—1
Na enorazredni ljudski šoli v Zalem logu se bo stalno namestila služba učitelja voditelja s postavnimi dohodki in z naturalnim stanovanjem. S to službo je združen tudi pouk na ekskurendni šoli v Davci, zategadelj se bo oziralo predvsem le na moške prosilce.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potem do 15. julija 1910.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranju,
dne 2. junija 1910.

St. 1649. 1—1

V novomeškem šolskem okraju se razpisujejo naslednje učiteljske službe:

1. nadučiteljska in učiteljska služba na novo ustanovljeni dvorazrednici v Birčni vasi;
2. nadučiteljska služba na dvorazrednici v Št. Petru;
3. služba učitelja na enorazrednici na Ajdovu;
4. služba učitelja na novo ustanovljen enorazrednici v Dol. Karteljevem.

Zadostno opremljene prošnje naj se službenim potem semkaj vlagajo do 29. junija t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Rudolfovem,
dne 2. junija 1910.

3

53—20

zlati nauki!

I.

Kdor s „FLORIAN-om“ se krepča,
Zmeraj dober tek ima!

II.

Če želoдец godrnja,
Pij „FLORIAN-a“, pa nehaj!

III.

Ni otožen, ni bolan,
Ta, ki žvija

Postavno varovano.

Zahvala.

Podpisana se slavnemu društvu „Jubilejska samopomoč“ najiskreneje zahvaljujem za takoj izplačanih 476 K, ki sem jih prejela povodom smrti svojega soproga, gospoda nadučitelja v p. Božidara Dediča.

Antonija Dedič,

nadučiteljeva vdova.

1—1
Bočna pri Gornjem gradu, dne 30. maja 1910.

Našim rodbinam
priporočamo 52-4
Kolinsko cikorijo

Marija Tičar
Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 26
priporoča slavnemu učiteljstvu in pisar-
niškim predstojništvom svojo na novo
otvorjeno in bogato opremljeno trgo-
vino s popirjem in vsemi šolskimi
potrebščinami. 12-5

Kavarna „Prešeren“
ima vsak dan svež
= sladoled =
vseh vrst in 10-3
ledeno kavo.

S spoštovanjem
K. Polajnar.
Anton Krušič,
krojaški mojster in trgovec
v Gorici 26-1
Tržaška ulica števil. 16
v lastni hiši.

Moja delavnica se nahaja v
bližini slov. kmetiške šole.
Opozarja se gg. odje-
malce, da je došla rav-
nokat velika množina
raznovrstnega blaga naj-
različnejših kakovosti iz
avstrijskih in angleških
tovaren
za vsak stan.
Posebno se priporočam
cenjenim gg. učiteljem v
mestu in na deželi.

Prva avstro-ogr. c. in kr. priv. ameriška
tovarna **Cottage-Organs in**
orgelj-harmonijev. 52-7

Najboljše
orgelj-harmonije
obeh sistemov izdeluje
in pošilja najceneje
RUDOLF PAJKR
& Komp.,
Kraljevi gradec št. 133
(Češko).

Zaloga: Dunaj, Praga, Budimpešta.
Harmonije na pendel obeh sistemov in vseh
velikosti, z natančno orgeljsko mensuro za cerkve,
semenišča in kot orglje za vajo.
Pošilja se poštne prosto do zadnje že-
lezniške postaje. Gospodom učiteljem visok
rabat. Delna odplačila od 8 K dalje.
Cenovniki gratis in franko.

**Ozirate se na tvrdke, ki
objavljajo svoje oglase
v Učiteljskem Tovarišu.**

11-4
Premierl & Jančar
Ljubljana, Dunajska cesta št. 20.
Lastni izdelki oljnatih barv, lakov, fir-
::: nežev in steklarskega kleja. :::
Velika zaloga kemičnih in rudinskih barv.
Barv za umetnike. Vse potrebščine za sli-
karje in pleskarje. Točna postrežba, cene
nizke. Za obilna naročila se priporočava
::: **PREMERL & JANČAR** :::
trgovina oljnatih barv na drobno in debelo.

Kri!
Moč!
Zdravje!
dobe, ohranijo dotični, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, Puro, Somatose,
Sanatogena, redilnih soli, mesnih izvlečkov, juhinih začimb, otroških mok itd.
— pijejo Sladin. Pri tem si prihranijo mnogo denarja pri gospodinjstvu, kakor
tudi na sladkorju in mleku. Ta vesela in gospodarsko velevažna vest oznanja
še sledeče: Vsem, ki se čutijo slabe in bolehe in hočejo okrepiti svoje
telo, doječim materam, dojkam in dojenčkom, ki se ne hranijo z materinim
mlekom, priporočamo Sladin, to je dr. pl. Trnkóczy-ja sladni čaj. En zavoij,
1/4 kg vsebine, velja 50 v, se dobi povsod. Po pošti najmanj 5 zavojev iz
glavne zaloge lekarnarja pl. Trnkóczy-ja v Ljubljani, Kranj-
sko. Sladin je najbolj prirodno redilno živilo. Prekaša na
dobroti in ceni vsa druga tovarniško izdelana redilna živila.
12-6 Na tisoče zahvalnih pisem potrjuje to.

JULIJA ŠTOR
v Ljubljani, Prešernove ulice števil. 5.
Največja zaloga moških damskih in otroških
čevljev, dalje čevljev za lawn-tenis in pristnih
goisserskih gorskih čevljev. 12-12
Elegantna in skrbna izvršitev po vseh cenah.
Najpriležnejši čevlji sedanjosti!

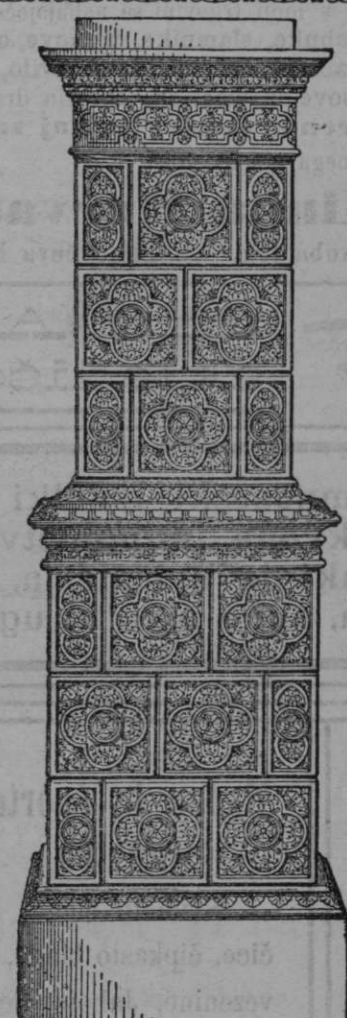
Elektroradiograf „IDEAL“
= Hotel pri Maliču. Franc Jožefa cesta št. 1. Zraven glavne pošte. =
Vsak četrtek in vsako soboto od 3. do 6. ure popoldne predstave za dijake
s poučnim in zabavnim vzporedom, odobrenem po slavnem mestnem magistratu in slavni deželni
vladi. (Po sklepu slavnega deželnega šolskega sveta.)
Ob sobotah od 3. do 4. ure imajo vstop samo dijakinja s spremljajočimi starši.
40-12 Vljudo se priporoča **Ravnateljstvo.**

Ustanovljena l. 1882. — Telefon št. 185
Poštne hranilnice na račun števil. 828.405
Ogrska poštna hranilnica števil. 19.864
**Kmetska posojilnica
ljublanske okolice**
registrovana zadruga z neomejeno zavezo
Ljubljana, Dunajska cesta 18
v lastnem združnem domu
je imela koncem leta 1909 denarnega
prometa K 83.116.121.11
upravnega premoženja
K 20.775.510.59
obrestuje hranilne vloge
po 4 1/2 %
brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega pla-
čuje posojilnica sama za vložnike.
Sprejema tudi vloge na tekoči račun v zvezi s čekovnim pro-
:: metom in jih obrestuje od dne vloge do dne dviga. ::
Stanje hranilnih vlog nad K 20.000.000. Rezervni zaklad K 400.000.
Posojuje na zemljišča po 5 1/4 % o 1 1/2 % na amortizacijo ali pa po 5 1/4 % brez amortizacije;
na menice po 6 % o.
Posojilnica sprejema tudi vsak drugi načrt glede amortizovanja dolga.
URADNE URE: vsaki dan od 8.—12. in od 3.—4. izven nedelj in praznikov.

Slavnim šolskim vodstvom in gg. učiteljem vljudo priporočam svojo
**izvrstno urejeno
knjigoveznico.**
Izvršujem vsa v knjigoveško stroko
spadajoča dela.
Za šolske in druge knjižnice sem upe-
ljal posebno trpežno in lično vezavo,
namreč v celo močno platno ravno
za isto ceno kakor do sedaj pol platno.
Pri večjih naročilih 10 % popusta.
Za mnogobrojna naročila se priporoča
Anton Janežič
knjigovez 12-9
Ljubljana, Florijanske ulice 14.

Ustanovljeno leta 1856.
Fran Doberlet
Ljubljana 13-13
Franciška ulica št. 10.
Zaloga najrazličnejšega pohiš-
tva, od preproste do najfinejše
oprave.
Dekoracije celih stanovanj.
**Prvi pogrebni zavod
na Kranjskem.**
Prevzemajo se pogrebi tudi zunaj
Ljubljane po najnižjih cenah.
**Zaloga različnih mrliških
krst od 6 kron naprej.**
— Postrežba točna in solidna. —

Največja in najstarejša tovarna

lončenih pečij in lončenih izdelkov

A. Drelse
Ljubljana
Priporoča se slavnemu občinstvu in ce-
njenemu učiteljstvu v naročilo na
štedilna ognjišča in peči
preprosto in najfineje izvršene v poljub-
nih modernih barvah in vzorcih kar naj-
bolj strokovnjaški, zanesljivo in trpežno
po najnižjih cenah. Zupniščem, samosta-
nom in šolam znaten popust. — Mnogo-
krat odlikovan. — Ilustrovani ceniki so
na razpolago. 46-16

**Nizke cene
elegantna oblika
velika trpežnost**
so lastnosti, ki jih ima
! obuvalo !
češke tvrdke
V. Havel v Blatni
(Južno Češko). 52-6
Cenik, v katerem je navedeno podrobno na-
vodilo za jemanje mere, pošljem takoj franko.
Definitivnim učiteljem dovoljujem na
... željo male mesečne obroke. ...
Nepriležno blago rad zamenim!
Poprave čevljev se izvršujejo kar naj-
skrbneje.

Priporočamo našim gospodinjam **pravi :FRANCKOV:**
kavni pridatek z tovarniško znamko :kavni mlinček:
iz zagrebške tovarne.

Lak za šolske table

črn in medel

: Olje proti prahu :

priznано najboljšę prodaja

Adolf Hauptmann

v Ljubljani.

Prva kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.

Zahtevajte cenike! 52-15

Popolna razprodaja!

Ker je nastal v moji trgovini požar ter je zaraditega blago nekoliko pokvarjeno, prodajam vse v moji trgovini se nahajajoče blago, kakor: klobuke, slamnike, trakove, otroške čepice, damske športne kape, svilo, rokavice, pasove iz elastike, igle in drugo za vsako ceno, dokler je kaj zaloge.

Obilnega obiska prosim 44-14

Minka Horvat

Sv. Jakoba trg.

Bahovčeva hiša.

Avgust Agnola

Ljubljana, Dunajska cesta 13

priporoča svojo bogato zalogo 52-21 stekla, porcelana, svetilk, okvirov, šip itd. Tintnike za šolske klopi, kakor tudi aparate za fizikalne poizkušnje. Prevzema vsa v to stroko spadajoča dela.

Snažno se oblači

vsa rodovina, ki si naroči zbirko vzorcev iz češke tkalnice 52-47

Marije Jirsovę

učiteljeve soproge

v Novém Hrádku n/ Met.

(dobaviteljica deželne osrednje zveze učiteljskih društev v Češkem kraljestvu).

Dobiva se 2-8 metrov dolgih odrezkov cefira, kanafasa, flanelo, platna, modrotiska itd. Zavoj 45 m za 18 K, najlepša kvaliteta 40 m za 20 K franko, tudi polovico zavoja za 9, ozir. 10 K. Blago je stalnobarvno in močne kakovosti.

Naročite in ostanete stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Odlikovana

40-9

Prva kranjska tvornica klavirjev
Ljubljana, Hilšerjeva ulica št. 5 blizu Gradišča
Rudolf A. Warbinek

priporoča svoje prve vrste, za vsa podnebja solidno narejene pianine, klavirje in harmonije tudi samoljalne za gotov denar, na delna odplačila ali naposodo. Poprave in uglaševanja se izvršujejo točno in najceneje. **Največja tvornica na jugu Avstrije.** Jamstvo 6 let. Eksport v vse dežele.

J. Jax

Ljubljana
Dunajska cesta

Šivalni stroji,
kolesa in
pisalni stroji.

46-17

Jernej Bahovec

trgovina s papirjem
poleg Prešernovega spomenika

priporoča slavnemu učiteljstvu in drugemu občinstvu svojo bogato zalogo

šolskih potrebščin, papirja, zvezkov, šolskih knjig, pisalnega in risalnega orodja, umetnin, trgovskih knjig, razglednic itd. 26-12

Angleško
skladišče oblek

O. Bernatović,

v Ljubljani, na Mestnem trgu št. 5 prodaja zaradi ogromne izbere konfekcije za dame, gospode, deklice, dečke in otroke pod vsako ceno brez konkurence.

5-15

Kamnoseški izdelki iz marmorja za cerkvene in pohištvene oprave spominki iz marmorja, granita ali sijenita, apno živo in ugašeno se dobi pri

ALOJZIJU VODNIKU

= Ljubljana =
Kolodvorska

kamenarskem mojstru

ulica

Modna in športna trgovina

Modna in športna trgovina

Svilnato blago, baržuni, pliši in tenčice, čipkasto blago, žipke, vložki, svilnate vezene, Jabots, fichus, damski ovratniki in kravate, svilnati in baržunasti trakovi, pozamentrija, porte, žnore, resice, krepine, krepil in flori za žalovanje.

Serpe iz svile in čipk.

Oprava za novorojenčke, posteljne podloge in odeje za vozičke, sukanec za šivanje, pletenje in vezenje. Dišave, mila in ustna voda. Narodne vezene, zastave, trakovi in znaki i. t. d. 52-20

P. MAGDIĆ, LJUBLJANA

Perilne, volnene in svilnate

bluze

spodnja krila iz batista, klota, listra in svile, hišne halje, predpasniki, vse vrste damskega perila, moderci, pasovi, rokavice, domači čevlji, galoše, nogavice, solčniki, dežniki, strikane jope, čepice in gamaše za šport, žepni robci, kopalno perilo.

Posebni oddelek v I. nadstropju za **damske klobuke, slamnike, oblike in vse nakitne predmete za klobuke, pajčolani, kitničarija** in delavnica za moderniziranje klobukov, žalni klobuki vedno na skladišču i. t. d.

Nasproti glavne pošte.

Oddelek za gospode:

Klobuki, cilindri, slamniki, čepice.

Srajce, spodnje hlače, spalne srajce, predprsniki, ovratniki, zapestnice, žepni robci, nogavice, rokavice, kravate, naramnice, podveze, dr. Jagrovo zdravstveno perilo, dežniki, dežni plašči, galoše, gamaše, odeje za potovanje, palice, ščetke za obleko, lase in zobe. Za turiste: pelerine, nahrbtnike, dokolenice, gamaše, plezalni čevlji, palice, vrvi, cepini, dereze, aluminijeve posode, thermos. **Potrebščine za sankanje, tenis in lovce.** — Sokolske potrebščine.

Nasproti glavne pošte.

Učiteljska tiskarna priporoča sledeče knjige:

Učne načrte za Kranjsko za eno- in K
dvorazrednice po —50
od tri- do osemrazrednice po —60
Načela za obči načrt ponavljalne šole —25
Cesarska pesem, četveroglasna —14
Brunet, Telovadba, najnovejša izdaja 4.—
Adamič, Slava cesarju Francu Jožefu I. 4.—
Besedilo k Adamičevi spevoigri —10
Štupar, O prvinah in spojinah 1:50
Dr. E. Bretl, Kako si ohranimo zdrave in trdne zobe —20
Izvršilni predpis k dok. šol. in uč. redu 1:20
Učit. pokojninski zakon za Kranjsko —20

Mladinski spisi:

A. Rapč: Mladini I. 1.—
J. Slapšak: Spisi Mišjakovega Julčka I. 1.—
E. Gangl: Zbrani spisi za mladino I. . 1.—
A. Rapč: Dane 1.—

Telefon št. 118.

Poštna hranilnica št. 76.307.

Učiteljska tiskarna

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4 Ljubljana Gradišče št. 4

priporoča sl. krajnim šol. svetom, šol. vodstvom in učiteljstvu

uradne tiskovine iz svoje zaloge

Ceniki se pošiljajo zastoj in franko. Tudi vse tiskovine za županstva ima tiskarna v zalogi.

Tiskarna sprejema vsa v tiskarsko in litografsko stroko spadajoča dela ter jih izvrši točno, okusno in po solidnih cenah. Tiskanje muzikalij in časopisov.

Učiteljska tiskarna priporoča sl. šol. vodstvom in gg. učiteljem razun vseh najnovejših tiskovin za ljudske in meščanske šole posebno:

Razne napise na lepenki. Vse vrste poštne tiskovine za šolsko uporabo. Vse uradne in vse knjigovodstvene tiskovine za obrtno-nadaljevalne šole, prirejene po strok. učit. g. H. Podkrajšku. Vse tiskovine za **otroške vrtce**. Razne mape za uradne spise, za šol. matico iz posameznih listov, za zbirko normalij itd. **Spominske liste** za dečke in deklice, izdane od Slovenske šolske matice. **Podkladke**, ovojni papir, pivnik, pisemski papir za šolsko uporabo.